

Sebestyén Ádám hatása a bukovinai székely hagyományőrzésre

Írta: Sebestyén Imre Dezső
2004

Miért fontos nekünk Bukovina?

Mi, akik már itthon
Magyarországon születtünk
csak sejtjük, hogy a
sejtelmesen suttogott
szókapcsolat:

"OTTHON...
BUKOVINÁBA'..."

mit jelent anyáinknak,
apáinknak.

Elmélkedés a bukovinai székelység-tudatunkról

Mi, akik itthon születtünk, ha arra felé vet a szerencsénk, nem kerüljük el ősaink volt otthonát. Erőt meríteni megyünk oda...

de bármilyen szép széles is Andrásfalva utcája,
bármennyire is ép még a nagyapám udvarán lévő kút
fehérre meszelt kávéja
(mert csak ezek a kútkávák éltek túl az újraépítést),
azért kétely ébredhet sokunkban, hogy mi is volt
szüleinknek olyan szép benne?

...talán a korhadó kicsike faházacska,

Elmélkedés a bukovinai székelység-tudatunkról

- ahol a gerendán egész télen ott lógott a sós-füstölt hering, melyhez - hogy ízesebb legyen a málé - elég volt hozzáütögetni;
- ...s ahol anyoka tette az asztalra s cérnával porciózta málét, ritkábban a túróspuliszkát, s mikor mit..., s a sok gyermeknek az egészen jóllakásig ritkán jutott az ételből...
- ...talán a Szucsáva-porondja, ahol a leányok a legénykéekkel találkoztak...
- ...talán a lunkák a falu határában a munkavégzés élményeit, és gyakrabban a keserveit idézhetik

Elmélkedés a bukovinai székelység-tudatunkról

- ...talán a szülőföldünk temetőjének még megmaradt néhány keresztje a nevekkel, akik rokonaink, s így őseink voltak...

Gondolkodjunk el mi is ezen!

Találgathatunk, hogy miért a nagy ragaszkodás.....

Ki tudná biztosan megmondani?!

Rádöbbenünk az igazságra:

bár mi csak a szüleink

megszépült emlékeiből ismerjük mindezt, azért nekünk is szép, mert szüleink, nagyszüleink ott voltak otthon, mert ott születtek és ott voltak fiatalok, s akármilyen nagy volt is a nyomoruk, - de nem is igen tudhatták, hogy másmilyen életük is lehetne!

...- ők ott örültek annak, hogy abban a közösségben élnek és szeretnek..., és...!

Szerettek ott élni, akárhogy is éltek.

Hogy éltek?

... egyszerű a válasz: "úgy, ahogy...!"

- AMI AZT IS JELENTHETI, HOGY
SZEGÉNYESEN, KESERVESEN,
DE MÉGIS BOLDOGAN...

- ...ÉS TALÁN INNEN ERED A
SÓVÁRGÓ VÁGYAKOZÁS,

... s a mi kötődésünk?

S ha itthon vagyunk, akkor eszünkkel tudjuk, hogy a mi
kötődésünk másmilyen az ő otthonukhoz,
ellenben mégis ez éleszti a hovatartozásunkat életben
tartó lángocskát.

Akár tudatosan, akár ösztönösen visszaidézzük
a mi mai világunkban az otthoni-otthon
hangulatát - az egyszerű mindennapi
használati eszközökkel, a díszesebb ruvás-ládaival
és a festékessel, a mesékkel, a dalokkal, a
táncokkal, a hiedelmeikkel, a szokásaikkal, vagyis
az életmódjukkal -, úgy érezzük, hogy fontosak
ezek számunkra.

Hagyományörzésünk

Ez annyira fontos sokunknak, hogy akár naponta végrehajtott kellemes kötelességet is jelent annak segítése, támogatása, hogy a fiatalok hagyományörző együttesek munkájába kapcsolódva ismerjék meg a HAGYOMÁNYAINKAT,

- s még ha színpadi produkcióként, szerepként alkalmanként gyakorolják is -, de legyen egyénileg kialakult “ANDRÁSFALVA-ÉLMÉNYÜK”, vagyis egy csepp bukovinai székely tudatuk.

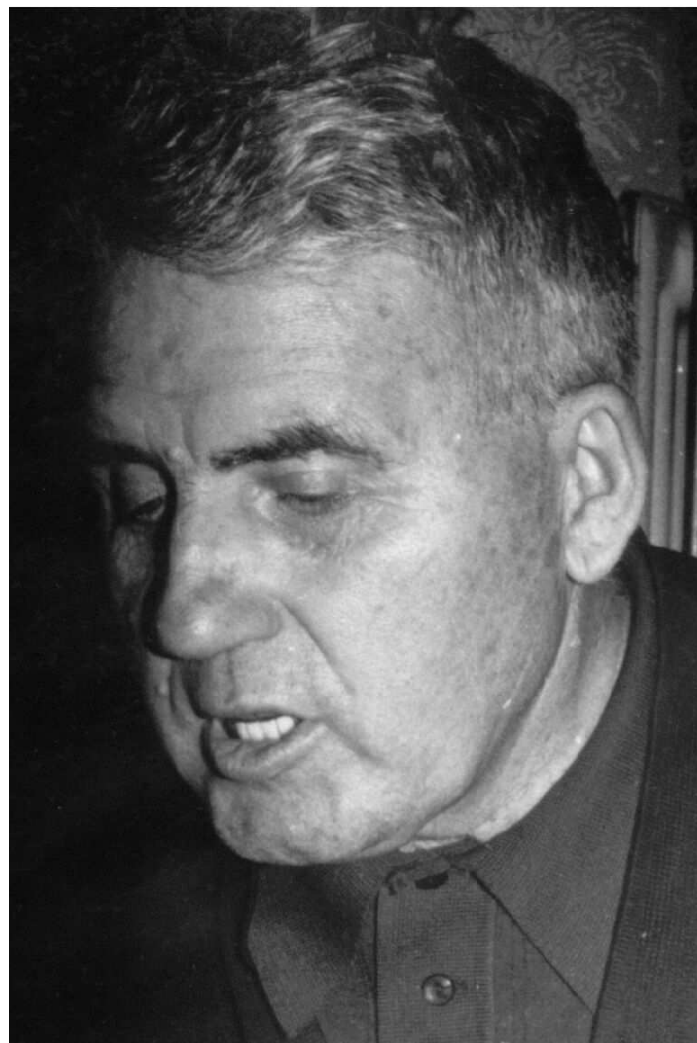
Sebestyén Ádám

(1921 – 1996)

A bukovinai Andrásfalva szülőtte.

Földműves és kántor, majd
később egy pénzügyintézet
alkalmazottja, szabadidejében
pedig
önkéntes néprajzi gyűjtő.

Egy ember a sok közül, akinek
feladata - mint mindenki
másnak -, hogy a népes
családjáról gondoskodják, s
ezen felül különös küldetése,
hogy könyveivel ébren
tartsa a bukovinai székely
hagyományok megőrzésének
gondolatát.

...egész életében tanul

- Mivel magyar iskolába nem járt -csak 7 román elemi osztályról szól a bizonyítványa - először is az olvasmányain keresztül meg kellett tanulnia magyarul kifejezni a gondolatait.
- Egész életében tanul, jegyzeteket és néprajzi vonatkozású magnófelvételeket készít, hogy egy-egy általa fontosnak tartott témában dolgozatokat írhasson, amelyek az évenkénti néprajzi gyűjtő pályázatokon előkelő díjakat nyernek, s amelyekből később kiadott könyvek lesznek.

A bukovinai székelyek krónikása

A könyvek elkészültének időszakában nehéz volt mecénást találni a kiadáshoz, ezért

folyamatosan keresi és kapcsolatot tart azokkal az emberekkel, akik jó értelemben

"lobbiznak" azért, hogy kiadásra kerüljenek a könyvei.

Az életművére értékére jellemző a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének minősítése, amely szerint

"Hatalmas teljesítmény Sebestyén Ádám munkája".

A bukovinai székelyek krónikása

– Sebestyén Ádám kilenc kötete –

„225 éve történt: 1764. január 7. E napon kora hajnalban Sisolowicz altábornagy vezetésével katonaság rohant meg a Mádfalván egybegyűlt, a határár sorozás ellen tiltakozó székelyeket. A mintegy 2530 székelyből sokan megdögnek, mások sebekben pusztulnak el. Ezt követően megindul a székelyek tömeges kivándorlása Moldvízba.”
(Magyarország történelmi kronológiája II. 1526–1848)

Ahogy az egyes embereket, úgy egész népeket, népcsoportokat is születni szokásapások. Az Ilyeneket, ezt Freud doktor óta tudjuk, csak nagysokára lehet, ha egyáltalán elképzelhető kihívni. Az emberek szelidülnek. De például a tatarjárás, a törökidőkre emlékeztető szövegek ma se a legbarátságosabbak és aranyvelünkben.

A bukovinai – immár csak volt – székelység esetében a különösen kemény kezdő történelem nagyon alaposan gondoskodott arról, hogy az emlékek ne menjenek feledésbe. Kérdődött a cikkek mottójába foglaltakkal. A Moldvízba menekülés után alig húsz esztendővel egy ugyan kecsegtetőnek tűnő, de még a lakhely- és életforma-változást követő átmeneti korszakot. Hadik Andás gróf, a nagykövetség főbírója ekkor igyekezett a székelyeknek emberi életet biztosítani Bukovinában. Korát messze megelőző, celtudatos, természet teleptéssel. Nem sikerült tartósan. Száz év ugyanis kis idő. Száz év leforgása alatt további kirázások történtek a Fennföldön, de Észak-Amerikába, sőt Brazíliába is. Századunk Jérékaig se jutottunk, amikor újabb „népességcsere” következett az Északba. Onnan pedig szabályos költözés, szétterjedés. Végül összevörösés – javarészt immár Földön, ahol évtizedek után, gyökeret eresztve, lehet vizsgálni az elmúlt időkre. És természetesen azokra is, akik történelmi mellékszerzők írták tréfiájából ma, a tomboló béke idején, eziről kényeszerűtek menekülni. Ugyanabból az irányból.

Árny a mai idők se mesék, a régmúlt se a. Nem mese az, gyermek” kitégőtléjében tartoznak, nota napjainkban olykor már nese formáiban elvnednek meg. Például a rádió hullámhosszai, ahol sokszor lehetett hallani bizonyos Fábriánét etűvölő, szelid, nagymamahanagját, amikor meséket mondott a gyerekeknek. A meséket Sebestyén Ádám gyűjtötte és azok egytől egyig a már-már mítikus tája váltó. A mai mesehallgató gyerekek többségének szelteme sincs hol van Andrásfalvához és a tágabb Bukovinához kötődtek, onnan eredeztetetők.

Nem akármilyen számban. Hiszen a „Bukovinai székely népmesék” első kötete 1979-ben jelent meg, a második 1981-ben, a harmadik 1985-ben, a negyedik tavalyelőtti. A könyveket közrebeszáló Torna Megyei Könyvtár már ezzel a téggy kötettel is anny elismerést szerzett a néprajz tudósai és kedvelői között, amit egyik-másik életmű kiadásával se lehetett volna elérni.

Csak hogy ez Sebestyén Ádámunk egyáltalán nem az életműve, hanem annak – persze csak a kötetek számát tekintve – a fele.

A hatalmas lemetti, Idős – immár kaszdi – székely embert nagyon sokan ismerik. Őmagam tízzerhét évvel ezeőtt írtam róla először, amikor száncziószám-ba ment első kötete megjelent.

– Ez volt „A bukovinai andrásfalvi székelyek története Mádfalvától napjainkig” – mondja és leemeli a polcra.

– A következő?
– A népdalcsokr. Természetesen andrásfalvi népdalok csokr...

Ezután a „Gazdálkodás a bukovinai Andrásfalván”-nál folytatja a sort, majd az említett négy kötetkövetkezik. Utóbb nyolcadikként „A bukovinai székelység tegnap és ma” című. A kilencedik, nyolc most folyik javában a: előfizetésekgyűjtése, egyelőre – reméljük nem sokáig – még csak testes kézirat.

Aki nyolc sajtó néprajzi kötetet tud levenni egy bár szóp, de egyáltalán nem hivalkodó parasztház hátsó szobáinak egyikében és zömökkel pályadíjat nyert, az mindenholyan comoly szakíró. Nem végzettsége, hanem tudása, képessége számít a teljesítésig.

Különre szeretnék egyáltalán nem ez. A hevenhéz közlekedésis fadöntéget vállaló, hatalmas termetű, kelkezi murkás. Ma se szeretnék pofát kapni tőle, tér elhiszem, hogy soha sinkinek nem adott. Túl erős hozzá. Nyugodt beszélő, csendes szívű, akinek azonban volt szemé észrevenni es ideje negyfontolni, nagbábn átrendelni a kortólte történet cölgo-kat.

Ilyen sok akadt.
– Szépen módú asztalos ember volt az edzősapim. Gyerekek pedig sokan...

– Hányan?
– En lettem a tizegyedik, de van még egy Öcsém is!

Az eleven eszű, jó hallású és zenei érzékű gyereket már 14 éves korában magga mellé vette az akkori lélekész.

– Kátrórizási Katolikus emberek vagyunk, izóta se hagyam abbal.

Soha rosszabb pap hatást! Megienults a hangjegyrást és évtizedekkel később, kúpálás közben a kapanyélra. cezurával töltötte, le a vele együtt dolgozó asszonyok énekét.

Nem tudom, hogy a olvasó mikéint van vele, de számomra az: ilyenféle, malékmondatterejének szait közlések rögött egy egész világ van. Mély, tég, széles es fejón irányuló világ. Amiben az egy-máshoz kötődés, a kölcsönös segítés épp annyira természetes volt, mint amennyire mai mindennapjaink során egyre ritkábban az.

Suta bókra vetemedem:
– Azt hiszem, a nagyalja emberek nem egykönnyen vesztik el lábuk aól a telajt.

Mosoly.
– Talán nem... Itt, Kakasdon mindenestre neogtáltam.

A há, amiben lakik, szemlétemást egykorinó mócos sváb zorta. Annak, aki a kitéplések idején Kakasdon a közlemben se volt, rémregénynek tűnik beköltözni valahová, ahol arégi, ojon tudjó-

Munkában

nos még ott var, de ma r nem sokáig marochat. Bőlenvecsekre gondol, költésre, ani bizonyára tereget, de nem it.

– Bökésen megfirtünk mi a régi-ek et! 1945-től majdnem két évig lakunk egy fedél alatt. Akár hisz, akár nem, volt olyan sváb család, akiknek az itthonmaradását az újonnan jött székelyek kártk!

Ez is történelem, csak éppen valakinek meg kéne írnia.

Sebestyén Ádám emberségéből sok év sokadik beszélgetése árán már korábban is sejtem valakit. De náig rejtve maradt előttem íróvá válásának pillanata. Am nemhát, hogy csak kérdezni feledek el, mer most az első szóra, azonnal mondja, mint aki a saját életének azt a sorsdöntő trójait csemem léteit:

– Elég hamar visszazsuzsuzítottak benőntet a fogságtól. Mádfalvánál sikerült megszálhnom a vonatra, és elmentem az emlékműhöz.

Mért nem az első házhoz, mért nem a templomba, netán egy kocsimába ment el? Az emlékműhöz kellett mennie...

– „A SICILICIDUM, vagyis a székelyek legyilkolásának előkészítéskérdéséről van szó. Itt káirozom el, hogy tennem kell valamit szerencsétlen, sorsdöntő: népemért.”

Csak emny.
A lentí néhány sor egyébkéntiből szerinti pontosságú idézet egy olyan újságról tőllelől, aki soha használta nagót.

A korábban említett, még keziratban, de már nyomdában lévő kötet egyébként az elsőnek alapos kibővítése. Am most már nagában foglaja a bukovinai (volt magyar falvak; Fogadjásten, Isten-segít, Hadikfalvi, Józsefalva, Andrásfalva és a száz év az Alduna tájára, Pancsora környéketelepült Hertlendyfalva, Sándorégyháza és Székelykove multját. Gyűjtőcíme: A bukovinai székelység története.

Nam a ni feladatunk olvasokat toborozni. Ez mindenesetre egy életmű kiadásának darabja...

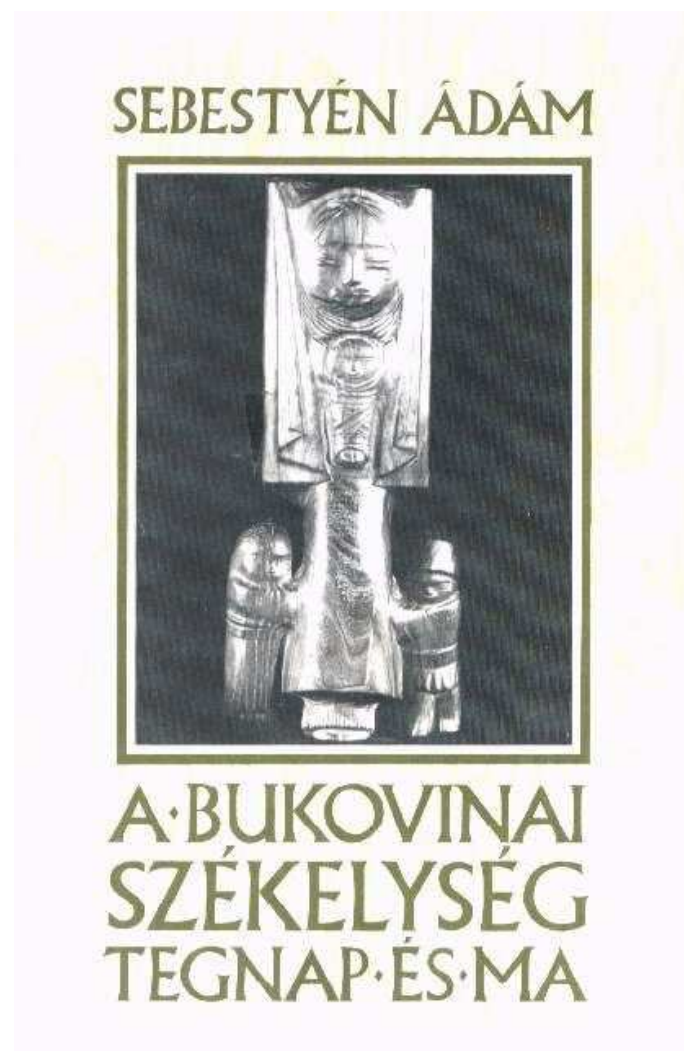
OROS IVÁN

Fényképezte: Kapfinger András

Munkásságának elismerése

Munkásságát fémjelzik

- az újságok tudósításai
- több rádiós riport
- TV-portréfilm
- nyomtatásban megjelent könyvek
- a kéziratban maradt pályázatokon díjat nyert dolgozatok
- és néhány kitüntetést is kapott

1. Kakasd 1997
2. Somberek 1999
3. Aparhant 2000
4. Vaskút 2001
5. Kakasd 2002
6. Hőgyész 2003
7. Izmény 2004
8. Bátaszék 2005
9. Palotabozsok 2006

Sebestyén Ádám mesemondó versenyek

Wé gge